

บทที่ 16

ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ

ราชการบริหารส่วนกลาง ได้แก่ ราชการบริหารอันเป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลที่จะดำเนินการตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ โดยมุ่งที่จะดำเนินการให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวมและมีผลต่อประชาชนทั่วไปตลอดอาณาเขตทั้งประเทศ มีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานบริหารส่วนกลางซึ่งขึ้นต่อกันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินงาน งานของราชการบริหารส่วนกลางนี้กล่าวได้ว่าเป็นงานระดับชาติ ไม่ได้มุ่งทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางใช้หลักการรวมอำนาจปกครอง กล่าวโดยย่อก็คือมีการรวมอำนาจปกครองทั้งหมดไว้ในส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม และการใช้อำนาจปกครองกระทำโดยเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการของราชการบริหารส่วนกลางทั้งสิ้น¹

ปัจจุบันการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ให้จัดเป็นดังนี้

- (1) สำนักนายกรัฐมนตรี
- (2) กระทรวง หรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง
- (3) ทบวง ซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง
- (4) กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ซึ่งสังกัดหรือ

ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

สำนักนายกรัฐมนตรีมีฐานะเป็นกระทรวง

สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ดังกล่าวข้างต้น เป็นนิติบุคคล² ดังนั้นส่วนราชการเหล่านี้จึงอาจเป็นโจทก์หรือตกเป็นจำเลยในศาลได้ ตลอดจนสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้

การจัดตั้งหรือยุบสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมดังกล่าวข้างต้น ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ กล่าวคือ

ต้องตราเป็นกฎหมาย โดยผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่อรัฐบาลได้พิจารณาเห็นสมควรจัดตั้งส่วนราชการดังกล่าวเพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้ว หรือต้องการยุบเลิกกรมหรือโอนกรมหนึ่งในสังกัดกระทรวงหนึ่งไปสังกัดอีกกระทรวงหนึ่ง ก็ต้องทำเป็นร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม เสนอต่อรัฐสภาเพื่อตราเป็นกฎหมายจึงจะมีผลสมบูรณ์ถูกต้อง

การจัดตั้งทบวงโดยให้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวงต้องระบุไว้ในพระราชบัญญัติด้วย ทั้งนี้เพราะทบวงอาจไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวงใด ๆ ก็ได้ คือเป็นทบวงอิสระ ดังเช่นทบวงมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

การจัดตั้งกรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ซึ่งไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง ให้ระบุงการไม่สังกัดไว้ในพระราชบัญญัติด้วย ทั้งนี้โดยหลักทั่วไปตามปกติ กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม จะต้องสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง. ดังนั้นการไม่สังกัดหน่วยเหนือขึ้นไปตามปกติจึงเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งต้องระบุไว้ในกฎหมายการจัดตั้งส่วนราชการดังกล่าวไว้ด้วย

การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้ระบุงอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในพระราชกฤษฎีกาด้วย ซึ่งกฎหมายกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และสำนักงบประมาณร่วมกันเสนอความเห็นในการแบ่งส่วนราชการ และในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี และให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจัดอัตรากำลัง และสำนักงบประมาณจัดสรรเงินงบประมาณให้สอดคล้องเสนอไปในคราวเดียวกัน แต่ถ้าเป็นการแบ่งส่วนราชการภายในของมหาวิทยาลัย หรือสถาบันในทบวงมหาวิทยาลัย ให้สำนักงบประมาณเป็นผู้เสนอความเห็นและจัดสรรเงินงบประมาณต่อคณะรัฐมนตรี³

ปัจจุบันสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม และส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง มีที่ส่วนราชการ มีชื่อเรียกว่าอะไรบ้าง จะมีปรากฏในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 (ให้ดูในภาคผนวกท้ายบท)

1. สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรีมีฐานะเป็นกระทรวง แต่มีลักษณะพิเศษกว่ากระทรวงอื่น ๆ โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็นสำนักและสำนักงานต่าง ๆ ซึ่งมีฐานะเป็นกรมเป็นส่วนใหญ่

และมีส่วนราชการที่เป็นกรมอีกด้วย⁴

สำนักนายกรัฐมนตรีอาจจัดให้มีส่วนราชการเป็นการภายในขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนกำกับเร่งรัดและติดตามนโยบายและแผนการปฏิบัติราชการ ตามนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ เพื่อการนี้นายกรัฐมนตรีจะสั่งให้กรมหรือ ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมในสำนักนายกรัฐมนตรีจัดทำก็ได้⁵

1.1 นายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรีมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและกำหนด นโยบายของสำนักนายกรัฐมนตรีให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีจึงมีฐานะเป็น เจ้ากระทรวงเช่นเดียวกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวง กล่าวคือ รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ และบังคับบัญชาข้าราชการของสำนักนายกรัฐมนตรีโดยตรง และจะให้มีรองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี หรือมีทั้งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำ สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายได้ การสั่ง และปฏิบัติราชการตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายนี้หมายถึงกรณีปกติเป็นการปฏิบัติราชการ แทนนายกรัฐมนตรี⁶ ทั้ง ๆ ที่นายกรัฐมนตรียังคงอยู่ปฏิบัติราชการ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระ ของนายกรัฐมนตรีไปบ้าง โดยปกติจะมอบหมายให้สั่งการเฉพาะเรื่องที่เป็นงานประจำ ถ้า เป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายหรือปัญหาสำคัญก็ต้องเสนอให้นายกรัฐมนตรีวินิจฉัยสั่งการ

ในระหว่างที่คณะรัฐมนตรีต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานไปจนกว่าจะตั้งคณะ- รัฐมนตรีขึ้นใหม่ เพราะนายกรัฐมนตรีตาย ขาดคุณสมบัติ หรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก ให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนนาย- รัฐมนตรี ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้ คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้รัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน⁷

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมี ฐานะเป็นกรม แต่มิได้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือทบวง นายกรัฐมนตรีจะมอบหมายให้ รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติราชการแทนก็ได้⁸

ส่วนการรักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรีนั้น กฎหมายกำหนดว่าในกรณีที่นาย- รัฐมนตรีไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้ามี รองนายกรัฐมนตรีหลายคนให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติ ราชการได้ ให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้รัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน⁹

นอกจากนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการและบังคับบัญชาข้าราชการของสำนักนายกรัฐมนตรีโดยตรงดังกล่าวข้างต้นแล้ว กฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลไว้อีกด้วย
นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) กำกับโดยทั่วไปซึ่งการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อการนี้จะสั่งให้ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และส่วนราชการซึ่งมีหน้าที่ควบคุมราชการส่วนท้องถิ่นชี้แจง แสดงความคิดเห็น ทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการ ในกรณีจำเป็นจะยับยั้งการปฏิบัติราชการใด ๆ ที่ขัดต่อนโยบายหรือมติของคณะรัฐมนตรีก็ได้ และมีอำนาจสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น

(2) มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีกำกับการบริหารราชการของกระทรวง หรือทบวงหนึ่งหรือหลายกระทรวงหรือทบวง

(3) บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่งซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม

(4) สั่งให้ข้าราชการซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรมหนึ่งมาปฏิบัติราชการสำนักนายกรัฐมนตรี โดยจะให้ขาดจากอัตราเงินเดือนทางสังกัดเดิมหรือไม่ก็ได้ ในกรณีที่ให้ขาดจากอัตราเงินเดือนทางสังกัดเดิม ให้ได้รับเงินเดือนในสำนักนายกรัฐมนตรีในระดับ และขั้นที่ไม่สูงกว่าเดิม

(5) แต่งตั้งข้าราชการซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรมหนึ่งไปดำรงตำแหน่งของอีกกระทรวง ทบวง กรมหนึ่ง โดยให้ได้รับเงินเดือนจากกระทรวง ทบวง กรมเดิม ในกรณีเช่นว่านี้ให้ข้าราชการซึ่งได้รับแต่งตั้งมีฐานะเสมือนเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวง ทบวง กรมซึ่งตนมาดำรงตำแหน่งนั้นทุกประการ แต่ถ้าเป็นการแต่งตั้งข้าราชการตั้งแต่ตำแหน่งอธิบดีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

(6) แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษาหรือคณะที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี หรือเป็นคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติราชการใด ๆ และกำหนดอัตราเบี้ยประชุมหรือค่าตอบแทนให้แก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้ง

(7) แต่งตั้งข้าราชการการเมืองให้ปฏิบัติราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี

(8) วางระเบียบปฏิบัติราชการ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่น เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วให้ใช้บังคับได้

(9) คำเนนการอื่น ๆ ในการปฏิบัติตามนโยบาย¹⁰

นอกจากความรับผิดชอบในงานของสำนักนายกรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีเจ้าสังกัด และในฐานะหัวหน้ารัฐบาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้ว กฎหมายการปรับปรุงกระทรวง ทบวงกรมปัจจุบันได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง และมีฐานะเป็นกรม ซึ่งปัจจุบันมี 6 ส่วนราชการ คือ ราชบัณฑิตยสถาน สำนักพระราชวัง สำนักราชเลขาธิการ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งในจำนวนนี้มีส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี 4 ส่วนราชการ คือสำนักพระราชวัง สำนักราชเลขาธิการ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานอัยการสูงสุด ในการนี้นายกรัฐมนตรีจะมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติราชการแทนในการ บังคับบัญชาส่วนราชการเหล่านี้ก็ได้

1.2 ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

ส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีดังนี้¹¹

(1) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมือง มีเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และให้มีรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมืองและรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร เป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการและจะให้มีผู้ช่วยเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

ให้เลขาธิการนายกรัฐมนตรีและรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมืองเป็นข้าราชการการเมือง และให้รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร และผู้ช่วยเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ

(2) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และราชการในพระองค์ มีเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และให้มีรองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ และจะให้มีผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

ให้เลขาธิการคณะรัฐมนตรี รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ

(3) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ มีผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชา

ข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

(4) สำนักงบประมาณ มีผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

(5) สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ มีเลขาธิการสภาพความมั่นคงแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

(6) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

(7) สำนักข้าราชการพลเรือน มีเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

(8) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

ส่วนราชการ (3) (4) (5) (6) (7) และ (8) ดังกล่าวข้างต้นนี้ กำหนดให้ตำแหน่งผู้อำนวยการและเลขาธิการ รองผู้อำนวยการและรองเลขาธิการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการและผู้ช่วยเลขาธิการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ

นอกจากนี้ กฎหมายปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง 7 ส่วนราชการ ที่มีฐานะเป็นกรม อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีอีกด้วย มีดังต่อไปนี้

- (1) สำนักราชเลขาธิการ
- (2) สำนักพระราชวัง
- (3) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- (4) สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- (5) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- (6) ราชบัณฑิตสถาน
- (7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี หมายความว่า นายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง หากมีกรณีในส่วนราชการเหล่านี้จะต้องเสนอความคิดเห็นหรือขอคำวินิจฉัย ก็เสนอโดยตรงต่อนายกรัฐมนตรีโดยไม่ต้องผ่านการกลั่นกรองจากปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ก่อน ทั้งนี้เพราะส่วนราชการดังกล่าวมีลักษณะงานที่สำคัญ เช่น ด้านการเมือง ด้านการเงิน

ด้านความมั่นคง ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องขึ้นกับนายกรัฐมนตรีโดยตรง เพื่อให้การบริหารราชการเกิดความสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติส่วนรวม

1.3 ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากมีนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ให้มีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) รับผิดชอบควบคุมราชการประจำในสำนักนายกรัฐมนตรี กำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของสำนักนายกรัฐมนตรี และลำดับความสำคัญของแผนการปฏิบัติราชการประจำปีของส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็นไปตามนโยบายที่นายกรัฐมนตรีกำหนด รวมทั้งกำกับเร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี

(2) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการของส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ยกเว้นข้าราชการของส่วนราชการซึ่งหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

(3) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ในการปฏิบัติราชการของปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น ให้มีรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ และจะให้มีผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

ในกรณีที่มิใช่รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือมีทั้งรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ให้รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการรองจากปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ และให้รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ตามที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดหรือมอบหมาย¹²

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของสำนักนายกรัฐมนตรี และราชการที่คณะรัฐมนตรีมิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมใดกรมหนึ่งในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีโดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติราชการของ

ส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของสำนักนายกรัฐมนตรี ยกเว้นราชการของส่วนราชการซึ่งกฎหมายกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

ในกรณีที่สำนักนายกรัฐมนตรีมีทบวงอยู่ในสังกัดและยังไม่สมควรจัดตั้งสำนักงานปลัดทบวง จะให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่สำนักงานปลัดทบวงด้วยก็ได้¹³

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ และมีรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการตามที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

2. กระทรวง

2.1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

แต่ละกระทรวงมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวง และให้มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการก็ได้

ในกรณีที่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง การสั่งหรือการปฏิบัติราชการของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมอบหมาย

ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรมแต่มิได้สังกัดกระทรวง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงจะมอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงปฏิบัติราชการแทนก็ได้¹⁴

การบริหารราชการของกระทรวงต้องอยู่ภายใต้การกำกับของนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลด้วย

2.2 ปลัดกระทรวง

กระทรวง นอกจากมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงให้มีปลัดกระทรวงคนหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) รับผิดชอบควบคุมราชการประจำในกระทรวง กำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง และลำดับความสำคัญของแผนการปฏิบัติราชการประจำปีของส่วนราชการในกระทรวงให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐมนตรีกำหนด รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในกระทรวง

(2) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการของส่วนราชการในกระทรวงรองจากรัฐมนตรี

(3) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวง และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานปลัดกระทรวง

ในการปฏิบัติราชการของปลัดกระทรวงดังกล่าวข้างต้น ให้รองปลัดกระทรวงเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ และจะให้เป็นผู้ช่วยปลัดกระทรวงเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีรองปลัดกระทรวงหรือผู้ช่วยปลัดกระทรวง หรือมีทั้งรองปลัดกระทรวงและผู้ช่วยปลัดกระทรวง ให้รองปลัดกระทรวงหรือผู้ช่วยปลัดกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการรองจากปลัดกระทรวง

ให้รองปลัดกระทรวง ผู้ช่วยปลัดกระทรวง และผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสำนักงานปลัดกระทรวง มีอำนาจหน้าที่ตามที่ปลัดกระทรวงกำหนดหรือมอบหมาย¹⁵

ตำแหน่งปลัดกระทรวงเป็นตำแหน่งข้าราชการประจำสูงสุด (ข้าราชการพลเรือนสามัญระดับ 11 หรือ ซี.11)

2.3 การจัดระเบียบราชการในกระทรวง

โดยปกติทุกกระทรวง (นอกจากกระทรวงกลาโหม) จัดระเบียบราชการของกระทรวงดังนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เว้นแต่บางกระทรวงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะไม่แยกส่วนราชการตั้งขึ้นเป็นกรมก็ได้

ให้ส่วนราชการตาม (2) และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตาม (3) มีฐานะเป็นกรม กระทรวงใดมีความจำเป็นจะต้องมีส่วนราชการเพื่อทำหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนกำกับเร่งรัด และติดตามนโยบายและแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง จะจัดระเบียบบริหารราชการโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีสำนักนโยบายและแผนเป็นส่วนราชการภายในขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงก็ได้¹⁶

ส่วนการจัดระเบียบราชการในกระทรวงที่เกี่ยวกับการทหาร ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

กระทรวงมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวง กรม¹⁷

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี

สำนักงานรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมือง มีเลขานุการ

รัฐมนตรีซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง และจะให้มีผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ช่วยสั่งหรือปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการรัฐมนตรีก็ได้¹⁸

(2) สำนักงานปลัดกระทรวง

สำนักงานปลัดกระทรวง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของกระทรวง และราชการที่คณะรัฐมนตรีมิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมใดกรมหนึ่งในสังกัดกระทรวง โดยเฉพาะรวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในกระทรวงให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง

สำนักงานปลัดกระทรวงมีปลัดกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ และมีรองปลัดกระทรวงและผู้ช่วยปลัดกระทรวงเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการตามที่ปลัดกระทรวงมอบหมาย

ในกรณีที่กระทรวงมีทบวงอยู่ในสังกัด และยังไม่สมควรจัดตั้งสำนักงานปลัดทบวง จะให้สำนักงานปลัดกระทรวงทำหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวงด้วยก็ได้¹⁹

8. ทบวง

กฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดินปัจจุบัน กำหนดให้มีทบวง 2 ลักษณะคือ ก. ทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ให้จัดระเบียบบริหารราชการในทบวง โดยอนุโลมตามการจัดระเบียบราชการของกระทรวง²⁰ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ข. ทบวงซึ่งมีฐานะต่ำกว่ากระทรวง เพราะโดยสภาพและปริมาณของงานไม่เหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นกระทรวงหรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวงก็ให้จัดตั้งเป็นทบวงสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง เพื่อให้มีรัฐมนตรีว่าการทบวงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของทบวงก็ได้²¹

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงทบวงซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง

8.1 รัฐมนตรีว่าการทบวง

ทบวงหนึ่งมีรัฐมนตรีว่าการทบวงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของทบวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของทบวง และจะให้มีรัฐมนตรีช่วยว่าการทบวงเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการก็ได้

ในกรณีที่รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง การสั่งหรือการปฏิบัติราชการของรัฐมนตรีช่วยว่าการทบวงให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการทบวงมอบหมาย

ในกรณีที่เป็นทบวงสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงปฏิบัติราชการภายใต้การกำกับของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวง แล้วแต่กรณี การบริหารราชการของทบวงต้องอยู่ภายใต้การกำกับของนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลด้วย

3.2 ปลัดทบวง

ทบวง นอกจากมีรัฐมนตรีว่าการทบวงและรัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง ให้มีปลัดทบวงคนหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) รับผิดชอบควบคุมราชการประจำในทบวง กำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของทบวง และลำดับความสำคัญของแผนการปฏิบัติราชการประจำปีของส่วนราชการในทบวงให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐมนตรีกำหนด รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในทบวง

(2) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการของส่วนราชการในทบวงรองจากรัฐมนตรี

(3) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานปลัดทบวงและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานปลัดทบวง

ในการปฏิบัติราชการของปลัดทบวงดังกล่าวข้างต้น ให้มีรองปลัดทบวงเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ และจะให้มีผู้ช่วยปลัดทบวงเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

ในกรณีที่มิทรงปลัดทบวงหรือผู้ช่วยปลัดทบวง หรือมิทรงปลัดทบวงและผู้ช่วยปลัดทบวง ให้รองปลัดทบวงหรือผู้ช่วยปลัดทบวงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการรองจากปลัดทบวง

ให้รองปลัดทบวง ผู้ช่วยปลัดทบวง และผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสำนักงานปลัดทบวง มีอำนาจหน้าที่ตามที่ปลัดทบวงกำหนดหรือมอบหมาย

ในกรณีที่ปลัดทบวงจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งใด หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด ถ้ากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งนั้น หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นมีได้กล่าวถึงอำนาจของปลัดทบวงไว้ให้ปลัดทบวงมีอำนาจดังเช่นปลัดกระทรวง

ในกรณีที่ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือสำนักงานปลัดกระทรวงทำหน้าที่สำนักงานปลัดทบวง ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีปลัดกระทรวงทำหน้าที่ปลัดทบวง²²

3.8 การจัดระเบียบราชการในทบวง

ให้จัดระเบียบราชการในทบวงดังนี้

(1) สำนักงานรัฐมนตรี

(2) สำนักงานปลัดทบวง

(3) กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เว้นแต่บางทบวงซึ่งเห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะไม่แยกส่วนราชการตั้งขึ้นเป็นกรมก็ได้

ให้ส่วนราชการตาม (2) และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตาม (3) มีฐานะเป็นกรม

ในกรณีที่สำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวงมีทบวงอยู่ในสังกัด และปริมาณ และคุณภาพของราชการในทบวงยังไม่สมควรจัดตั้งสำนักงานปลัดทบวง จะให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือสำนักงานปลัดกระทรวงทำหน้าที่สำนักงานปลัดทบวงด้วยก็ได้²³

ส่วนการจัดระเบียบราชการในทบวงมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ทบวงมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม²⁴

(1) สำนักงานรัฐมนตรี

สำนักงานรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมือง มีเลขานุการรัฐมนตรีซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการทบวง และจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี ซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ช่วยหรือปฏิบัติราชการแทนเลขานุการรัฐมนตรีก็ได้²⁵

(2) สำนักงานปลัดทบวง

สำนักงานปลัดทบวง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของทบวง และราชการที่คณะรัฐมนตรีมิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมใดกรมหนึ่งในสังกัดทบวงโดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในทบวงให้เป็นไปตามนโยบายแนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของทบวง²⁶

สำนักงานปลัดทบวงมีปลัดทบวงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ และมีรองปลัดทบวงและผู้ช่วยปลัดทบวงเป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติราชการตามที่ปลัดทบวงมอบหมาย

4. กรม

4.1 ผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของกรม

กรมเป็นส่วนราชการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการส่วนใดส่วนหนึ่งของกระทรวงหรือทบวงตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของกรม หรือตามกฎหมายว่า

ด้วยอำนาจหน้าที่ของกรมนั้น

กรมมีอธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรมให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง และในกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดอำนาจหน้าที่ของอธิบดีไว้เป็นการเฉพาะ การใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวให้ดำเนินถึงนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงด้วย

ในกรมหนึ่งจะให้ มีรองอธิบดีหรือผู้ช่วยอธิบดี หรือมีทั้งรองอธิบดี และผู้ช่วยอธิบดี เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการรองจากอธิบดีและผู้ช่วยอธิบดีปฏิบัติราชการก็ได้

รองอธิบดี ผู้ช่วยอธิบดี หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในกรม มีอำนาจหน้าที่ตามที่อธิบดีกำหนดหรือมอบหมาย²⁷

สำหรับส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม จะมีเลขาธิการ ผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งเทียบเท่าปลัดกระทรวงหรืออธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการนั้นให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และจะให้ มีรองเลขาธิการ รองผู้อำนวยการหรือตำแหน่งรองของตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น หรือผู้ช่วยเลขาธิการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือตำแหน่งผู้ช่วยของตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น หรือมีทั้งรองเลขาธิการ และผู้ช่วยเลขาธิการหรือทั้งรองผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือทั้งตำแหน่งรองและตำแหน่งผู้ช่วยของตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และช่วยปฏิบัติราชการแทนก็ได้²⁸

การแบ่งส่วนราชการ การกำหนดอำนาจหน้าที่ให้อนุโลมตามที่กำหนดไว้สำหรับกรม โดยให้ใช้บังคับแก่ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมด้วย²⁹

4.2 การจัดระเบียบราชการในกรม

กรมซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง อาจแบ่งส่วนราชการดังนี้

(1) สำนักงานเลขานุการกรม

(2) กองหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบกอง เว้นแต่บางกรมเห็นว่าไม่มีความจำเป็น จะไม่แยกส่วนราชการตั้งขึ้นเป็นกองก็ได้

กรมใดมีความจำเป็น จะแบ่งส่วนราชการโดยให้มีส่วนราชการอื่นนอกจาก (1) หรือ (2) ก็ได้

สำหรับกรมตำรวจและสำนักงานอัยการสูงสุด จะแบ่งส่วนราชการให้เหมาะสมกับราชการของตำรวจหรือราชการของอัยการก็ได้³⁰

(1) สำนักงานเลขาธิการกรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของกรม และราชการที่มีได้แยกให้เป็นหน้าที่ของกองหรือส่วนราชการใดโดยเฉพาะมีเลขาธิการกรมเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขาธิการกรม

(2) กองหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากอง และส่วนราชการอื่นตามที่ได้แบ่งส่วนราชการไว้ ให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยมีผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่เทียบเท่าผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้ากอง หรือหัวหน้าส่วนราชการอื่นตามที่ได้แบ่งส่วนราชการไว้เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ³¹

เขต กระทรวง ทบวง กรมใดมีเหตุพิเศษ จะตราพระราชกฤษฎีกาแบ่งท้องที่ออกเป็นเขต เพื่อให้มีหัวหน้าส่วนราชการประจำเขต แล้วแต่จะเรียกชื่อเพื่อปฏิบัติงานทางวิชาการก็ได้

หัวหน้าส่วนราชการประจำเขตมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากกระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติงานทางวิชาการ และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการประจำสำนักงานเขตซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรมนั้น³²

เขตเป็นราชการบริหารส่วนกลางอยู่ในบังคับบัญชาของกระทรวง ทบวง กรม เจ้าสังกัดโดยตรง

สำหรับกรมตำรวจและสำนักงานอัยการสูงสุดมีการแบ่งเขตแตกต่างกับกระทรวง ทบวง กรมอื่น จึงไม่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น

ผู้ตรวจราชการ กระทรวง ทบวง หรือกรมใดโดยสภาพและปริมาณของงานสมควร มีผู้ตรวจราชการของกระทรวง ทบวง หรือกรม นั้น ก็ให้กระทำได้

ผู้ตรวจราชการของกระทรวง ทบวง หรือกรม มีอำนาจหน้าที่ตรวจและแนะนำการปฏิบัติราชการอันเกี่ยวกับกระทรวง ทบวง หรือกรม นั้นให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับของกระทรวง ทบวง หรือกรม หรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรี³³

ผู้ตรวจราชการเป็นผู้ที่ตรวจตราการบริหารงานทั่วไปของส่วนราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจนตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการต่าง ๆ ส่วนราชการในระดับกระทรวงก็อาจมีผู้ตรวจราชการกระทรวง ระดับกรมก็อาจมีผู้ตรวจราชการกรม เช่น กระทรวงมหาดไทย มีผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย แบ่งเขตรับผิดชอบเป็น 12 เขต ผู้ตรวจราชการกระทรวงคนหนึ่ง ๆ รับผิดชอบงานในเขตใดเขตหนึ่งเท่านั้น กรมการปกครองมีผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง แบ่งเขตตรวจราชการเป็น 18 เขต เป็นต้น

สรุป

ระเบียบบริหารราชการส่วนกลางให้จัดเป็นสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง และกรม สำนักนายกรัฐมนตรีมีฐานะเป็นกระทรวง มีนายกรัฐมนตรีรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการในฐานะเจ้ากระทรวง มีรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย นายกรัฐมนตรียังมีฐานะเป็นหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่กำกับการบริหารราชการของทุกกระทรวง และเป็นผู้บังคับบัญชาของส่วนราชการที่ไม่สังกัดกระทรวงใดอีก 7 ส่วนราชการ ในสำนักนายกรัฐมนตรีมีส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี 8 ส่วนราชการ ซึ่งไม่ต้องผ่านการพิจารณาของปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเหมือนส่วนราชการอื่น ๆ ตามปกติ สำหรับกระทรวงมีรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีปลัดกระทรวงซึ่งเป็นข้าราชการประจำสูงสุดรับผิดชอบในราชการประจำ ทบวงมีทั้งทบวงที่มีฐานะเท่ากระทรวงกับทบวงที่มีฐานะต่ำกว่ากระทรวง ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการทบวงเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีปลัดทบวงเป็นผู้รับผิดชอบในราชการประจำ ส่วนกรมมีอธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบในราชการ นอกจากนี้ยังมีหน่วยราชการเรียกว่าเขต ซึ่งถือว่าเป็นราชการส่วนกลาง แต่ไปตั้งอยู่ในท้องที่ส่วนภูมิภาค และมีการกำหนดให้กระทรวง ทบวง กรม ตั้งผู้ตรวจราชการกระทรวง ผู้ตรวจราชการทบวง และผู้ตรวจราชการกรมได้ ส่วนสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง มีอำนาจหน้าที่อย่างไรมีกรมในสังกัดอะไรบ้างให้ดูที่กฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม

เชิงอรรถ

- 1 ประยูร กาญจนกุล, คำบรรยายกฎหมายปกครอง, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533) หน้า 186
- 2 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 7
- 3 เพิ่งอ้าง, มาตรา 7
- 4 ดู พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 มาตรา 5
- 5 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 9
- 6 เพิ่งอ้าง, มาตรา 38 (1)
- 7 เพิ่งอ้าง, มาตรา 10
- 8 เพิ่งอ้าง, มาตรา 12
- 9 เพิ่งอ้าง, มาตรา 41
- 10 เพิ่งอ้าง, มาตรา 11
- 11 เพิ่งอ้าง, มาตรา 13-15
- 12 เพิ่งอ้าง, มาตรา 16
- 13 เพิ่งอ้าง, มาตรา 17
- 14 เพิ่งอ้าง, มาตรา 20
- 15 เพิ่งอ้าง, มาตรา 21
- 16 เพิ่งอ้าง, มาตรา 18
- 17 เพิ่งอ้าง, มาตรา 19
- 18 เพิ่งอ้าง, มาตรา 22
- 19 เพิ่งอ้าง, มาตรา 23
- 20 เพิ่งอ้าง, มาตรา 24
- 21 เพิ่งอ้าง, มาตรา 25
- 22 เพิ่งอ้าง, มาตรา 27
- 23 เพิ่งอ้าง, มาตรา 25
- 24 เพิ่งอ้าง, มาตรา 26
- 25 เพิ่งอ้าง, มาตรา 29
- 26 เพิ่งอ้าง, มาตรา 30
- 27 เพิ่งอ้าง, มาตรา 32
- 28 เพิ่งอ้าง, มาตรา 36
- 29 เพิ่งอ้าง, มาตรา 37
- 30 เพิ่งอ้าง, มาตรา 31
- 31 เพิ่งอ้าง, มาตรา 33
- 32 เพิ่งอ้าง, มาตรา 34
- 33 เพิ่งอ้าง, มาตรา 35

ภาคผนวกบทที่ 16

กระทรวง ทบวง กรม

ราชการบริหารส่วนกลางซึ่งมีการจัดส่วนราชการ ซึ่งได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม นั้น ได้มีการปรับปรุงโดยพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และได้ให้เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ว่า คือ โดยที่ระบบราชการนั้นเป็นกลไก สำคัญของประเทศในอันที่จะผลักดันให้แนวทางการบริหารประเทศตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งการดำเนินการตามแนวนโยบายของรัฐเกิดผลสำเร็จเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม การจัดกลไกของระบบราชการจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นไปของสังคม ซึ่งที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีการปรับปรุงการแบ่งส่วน ราชการหลายครั้ง แต่ยังคงให้มีการปฏิบัติราชการตามโครงสร้างการบริหารที่ไม่แตกต่างจากรูป แบบเดิมซึ่งเป็นผลให้การทำงานของข้าราชการเป็นไปด้วยความล่าช้าเพราะมีขั้นตอนการปฏิบัติงานก่อนข้างมาก และส่วนราชการต่าง ๆ มิได้กำหนดเป้าหมายร่วมกันและจัดกลไกการปฏิบัติงาน ให้มีความสัมพันธ์กัน จึงเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานเกิดความซ้ำซ้อนและกระทบต่อการให้บริการ แก่ประชาชน แนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบราชการทั้งระบบ โดยการปรับอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการขึ้นใหม่ และปรับปรุงการบริหารงานโดยการจัดส่วนราชการ ที่ปฏิบัติงานสัมพันธ์กันรวมไว้เป็นกลุ่มงานเดียวกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการปรับระบบการทำงานในรูปกลุ่มภารกิจ เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่มีความเกี่ยวข้องกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีเอกภาพ และเกิดประสิทธิภาพ รวมทั้ง จะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในส่วนงานที่ซ้ำซ้อนกัน เมื่อจัดส่วนราชการใหม่ให้สามารถปฏิบัติงานได้ แล้วจะมีผลทำให้แนวทางการรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งจะสามารถปรับปรุงการทำงานของข้าราชการให้มีประสิทธิภาพในระยะต่อไปได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีกระทรวง ทบวง กรม ดังต่อไปนี้

ให้มีกระทรวง และส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกระทรวง ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักนายกรัฐมนตรี
- (2) กระทรวงกลาโหม

- (3) กระทรวงการคลัง
- (4) กระทรวงการต่างประเทศ
- (5) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- (6) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- (7) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- (8) กระทรวงคมนาคม
- (9) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (10) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- (11) กระทรวงพลังงาน
- (12) กระทรวงพาณิชย์
- (13) กระทรวงมหาดไทย
- (14) กระทรวงยุติธรรม
- (15) กระทรวงแรงงาน
- (16) กระทรวงวัฒนธรรม
- (17) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- (18) กระทรวงศึกษาธิการ
- (19) กระทรวงสาธารณสุข
- (20) กระทรวงอุตสาหกรรม

1. สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี รับผิดชอบการบริหารราชการทั่วไป เสนอแนะนโยบายและวางแผนการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง และความมั่นคง และราชการเกี่ยวกับการงบประมาณ ระบบราชการ การบริหารงานบุคคล กฎหมายและการพัฒนากฎหมาย การติดตามและประเมินผล การปฏิบัติราชการ การปฏิบัติภารกิจพิเศษ และราชการอื่นตามที่มิมีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักนายกรัฐมนตรีหรือส่วนราชการที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือที่มีได้ อยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงใดโดยเฉพาะ

สำนักนายกรัฐมนตรี มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

- (2) กรมประชาสัมพันธ์
- (3) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
ส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี
- (4) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- (5) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- (6) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
- (7) สำนักงบประมาณ
- (8) สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
- (9) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- (10) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- (11) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. กระทรวงกลาโหม

กระทรวงกลาโหม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในประเทศ การรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ สนับสนุนการพัฒนาประเทศ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงกลาโหม

การจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบแบบแผนว่าด้วยการนั้น .

3. กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลัง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินการคลังแผ่นดิน การประเมินราคาทรัพย์สิน การบริหารพัสดุภาครัฐ กิจการเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ ทรัพย์สินของแผ่นดิน ภาษีอากร การระงับการ กิจการหารายได้ที่รัฐมีอำนาจดำเนินการได้แต่ผู้เดียวตามกฎหมายและไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการอื่น การบริหารหนี้สาธารณะ การบริหารและการพัฒนา รัฐวิสาหกิจและหลักทรัพย์ของรัฐ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการคลังหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลัง มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง

- (3) กรมธนารักษ์
- (4) กรมบัญชีกลาง
- (5) กรมศุลกากร
- (6) กรมสรรพสามิต
- (7) กรมสรรพากร
- (8) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ
- (9) สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ
- (10) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

4. กระทรวงการต่างประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการต่างประเทศ และราชการอื่นตามที่ได้มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงการต่างประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศ มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมการกงสุล
- (4) กรมพิธีการทูต
- (5) กรมยุโรป
- (6) กรมวิเทศสหการ
- (7) กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
- (8) กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
- (9) กรมสารนิเทศ
- (10) กรมองค์การระหว่างประเทศ
- (11) กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้
- (12) กรมอาเซียน
- (13) กรมเอเชียตะวันออก
- (14) กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา

5. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การกีฬา การศึกษาด้านกีฬา นันทนาการ และราชการอื่น ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ
- (4) สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

6. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ และความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัว และชุมชน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
- (4) สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
- (5) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ

7. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม การป่าไม้ การจัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาระบบการชลประทาน ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ส่งเสริมและพัฒนาาระบบสหกรณ์ รวมตลอดทั้งกระบวนการผลิตและสินค้าเกษตรกรรม และราชการอื่น

ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมชลประทาน
- (4) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
- (5) กรมประมง
- (6) กรมปศุสัตว์
- (7) กรมป่าไม้
- (8) กรมพัฒนาที่ดิน
- (9) กรมวิชาการเกษตร
- (10) กรมส่งเสริมการเกษตร
- (11) กรมส่งเสริมสหกรณ์
- (12) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- (13) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
- (14) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

8. กระทรวงคมนาคม

กระทรวงคมนาคม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการขนส่ง ธุรกิจการขนส่ง การวางแผนจราจร และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงคมนาคมหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงคมนาคม

กระทรวงคมนาคม มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
- (4) กรมการขนส่งทางบก
- (5) กรมการขนส่งทางอากาศ
- (6) กรมทางหลวง

- (7) กรมทางหลวงชนบท
- (8) สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

9. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสงวนอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมควบคุมมลพิษ
- (4) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- (5) กรมทรัพยากรธรณี
- (6) กรมทรัพยากรทางน้ำ
- (7) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
- (8) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (9) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- (10) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน ส่งเสริม พัฒนา และดำเนินกิจการเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การอุดมศึกษา และการสถิติ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมไปรษณีย์โทรเลข

- (4) กรมอุตุนิยมวิทยา
- (5) สำนักงานสถิติแห่งชาติ

11. กระทรวงพลังงาน

กระทรวงพลังงาน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหา พัฒนาและบริหารจัดการ การพลังงาน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจ และหน้าที่ของกระทรวง พลังงาน หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงพลังงาน

กระทรวงพลังงาน มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ
- (4) กรมธุรกิจพลังงาน
- (5) กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน
- (6) สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

12. กระทรวงพาณิชย์

กระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการค้า ธุรกิจบริการ ทรัพย์สินทางปัญญา และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ หรือส่วน ราชการที่สังกัดกระทรวงพาณิชย์

กระทรวงพาณิชย์ มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมการค้าต่างประเทศ
- (4) กรมการค้าภายใน
- (5) กรมการประกันภัย
- (6) กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
- (7) กรมทรัพย์สินทางปัญญา
- (8) กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
- (9) กรมส่งเสริมการค้าส่งออก

13. กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การอำนวยความสะดวกเป็นธรรมของสังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมืองการปกครอง การพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การปกครองท้องถิ่น การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎร ความมั่นคงภายใน กิจการสาธารณภัย และการพัฒนาเมือง และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมการปกครอง
- (4) กรมการพัฒนาชุมชน
- (5) กรมที่ดิน
- (6) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (7) กรมโยธาธิการและผังเมือง
- (8) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

14. กระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม เสริมสร้างและอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคม และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรม มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมคุมประพฤติ
- (4) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- (5) กรมบังคับคดี
- (6) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- (7) กรมราชทัณฑ์

- (8) กรมสอบสวนคดีพิเศษ
 - (9) สำนักงานกิจการยุติธรรม
 - (10) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
- ส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อรัฐมนตรี
- (11) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

15. กระทรวงแรงงาน

กระทรวงแรงงาน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารและคุ้มครองแรงงาน พัฒนาฝีมือแรงงาน ส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงแรงงาน หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงแรงงาน

กระทรวงแรงงาน มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมการจัดหางาน
- (4) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
- (5) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
- (6) สำนักงานประกันสังคม

16. กระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรม และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรม มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมการศาสนา
- (4) กรมศิลปากร
- (5) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- (6) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

17. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน ส่งเสริม และพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมวิทยาศาสตร์บริการ
- (4) สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ

18. กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลป วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยงานนั้น

19. กระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกัน ควบคุม และรักษาโรคภัย การฟื้นฟูสมรรถภาพของประชาชน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง

กระทรวงสาธารณสุข มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมการแพทย์

- (4) กรมควบคุมโรค
- (5) กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- (6) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
- (7) กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
- (8) กรมสุขภาพจิต
- (9) กรมอนามัย
- (10) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

20. กระทรวงอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม การส่งเสริมการลงทุน การพัฒนาผู้ประกอบการ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
 - (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
 - (3) กรมโรงงานอุตสาหกรรม
 - (4) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
 - (5) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
 - (6) สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
 - (7) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
 - (8) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
- ส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อรัฐมนตรี
- (9) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง

ส่วนราชการไม่สังกัดนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง มีดังต่อไปนี้

- (1) สำนักราชเลขาธิการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์

(2) สำนักพระราชวัง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการพระราชวัง ตลอดจนดูแลรักษาทรัพย์สิน และผลประโยชน์ของพระมหากษัตริย์

(3) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการพระพุทธศาสนา ส่งเสริมพัฒนาพระพุทธศาสนาและดูแลรักษาศาสนสมบัติตามกฎหมายด้วยคณะสงฆ์ และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

(4) สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(5) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวิจัย และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

(6) ราชบัณฑิตยสถาน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการค้นคว้า วิจัย และเผยแพร่ทางวิชาการ และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

(7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

(8) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและคณะกรรมการธุรกรรม และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

(9) สำนักงานอัยการสูงสุด มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาทั้งปวง ดำเนินคดีแพ่ง และให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

ส่วนราชการตามวรรคหนึ่ง (1) (2) (3) (4) (5) (6) และ (7) มีฐานะเป็นกรม อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี

ส่วนราชการตามวรรคหนึ่ง (8) และ (9) มีฐานะเป็นกรม อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม